

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

УДК 349.42:346.2(045)

А. Г. Барабаш,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВА ФОРМА ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Чернігівський національний технологічний університет
вул. Шевченка, 95, 14035, Чернігів, Україна
E-mail: alla.barabash.73@gmail.com

Мета: у статті досліджено спільні риси та відмінності форм фермерського господарства, які визначені чинним законодавством України. **Методи дослідження:** використані порівняльно-правовий та аналітико-синтетичний метод. **Результати:** висловлюється думка про те, що фермерське господарство в Україні може існувати у двох основних формах: як юридична особа і на основі реєстрації фізичної особи-підприємця. Фермерське господарство, як юридична особа, може бути створене як унітарний суб'єкт господарювання або як корпоративний суб'єкт господарювання. Фермерське господарство, що діє на основі реєстрації фізичної особи-підприємця, може бути індивідуальним господарством однієї особи або колективним господарством, у якому працюють виключно члени однієї сім'ї. Приймаючи рішення про створення фермерського господарства у тій або іншій формі, необхідно усвідомлювати різницю у порядку створення та управління фермерським господарством, відмінності в земельній правосуб'єктності, оподаткуванні та заходах державної підтримки.

Ключові слова: фермерське господарство; сімейне фермерське господарство; унітарний суб'єкт господарювання; корпоративний суб'єкт господарювання; порядок створення; порядок управління; оподаткування; розмір земельної ділянки.

Постановка проблеми та її актуальність. У 90-х роках минулого століття фермерське (на той час селянське (фермерське)) господарство було однією з перших форм господарювання, яка стала альтернативою колишніх колгоспів та радгоспів. Впродовж періоду незалежності в Україні відбувався активний процес реформування фермерського господарства. Протягом цих років змінювався порядок створення фермерського господарства, правові титули закріплення за ним земельних ділянок, правовий режим майна фермерського господарства, засоби його державної підтримки. Удосконалювалася також форма фермерського господарства як суб'єкта господарювання. Наразі фермерське господарство може існувати в декількох формах, і це є позитивним моментом. Завдяки реалізації державою принципу економічної багатоманітності в аграрному сек-

торі економіки, потенційні фермери мають можливість обрати прийнятну для них форму господарювання.

Кожна форма ведення фермерського господарства має свої особливості. Положення чинного законодавства, які регулюють створення та діяльність різних форм фермерського господарства, потребують тлумачення та уточнення, що зумовлює актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правовий режим фермерського господарства на протязі останніх десятиліть досліджувався такими науковцями у галузі економіки та права як Ю.О. Бугуцький, М.Д. Заячук, Т.О. Коваленко, Г.С. Корнієнко, П.Ф. Кулинич, І.П. Купріянич, Л.В. Логуш, С.О. Лушпаєв, М.Й. Малік, В.А. Мамчур, Т.А. Мельничук, М.М. Осипова, О.Г. Шпикуляк та інші.

Метою статті є науковий аналіз законодавчо визначених на сьогодні в Україні форм ведення фермерського господарства.

Виклад основного матеріалу. Під терміном «фермерське господарство» у зарубіжній науковій літературі розуміються різні за своєю організаційною формою суб'єкти аграрного господарювання. Так, у США фермерський бізнес за формами проведення бізнесових операцій може здійснюватися: а) індивідуально фермером-власником сімейної ферми (він домінує в рослинництві); б) товариством фермерських партнерів; в) корпораціями, які фінансуються фермерами-акціонерами (здебільшого, у тваринництві); г) фермерськими кооперативами. Хоч індивідуальний бізнес, який здійснюють сімейні ферми, продовжує домінувати, проте конкретні умови розвитку сільського господарства спричиняють також і розвиток фермерського партнерства різних видів. Часто це є формою виживання і уникнення банкрутства. Як стверджувала Л.В. Логуш наприкінці минулого століття, «Зведений Акт про Компанії» (United Companies Act), на відміну від Закону України «Про господарські товариства», встановлює прості умови їх створення, цілком доступні для кожного фермера [1, с. 24].

Більшість фермерських господарств у країнах ЄС є господарствами сімейного типу. Також у країнах ЄС функціонують несімейні партнерства, проте такі партнерські відносини там детально законодавчо врегульовані. Наприклад, у Великобританії є спеціальне законодавство, яке регулює партнерські відносини у сільському господарстві. Крім того, партнерство оформляється спеціальним договором, у якому визначається, як повинні бути підготовлені рахунки, чи слід віддавати землю у спільну власність чи у власність одного із партнерів, чи буде у партнерів право використовувати землю після смерті її власника (маються на увазі відносини оренди) тощо [2, с. 6].

Оскільки фермерське господарство є одним із видів аграрного виробництва, а аграрне виробництво завжди має ризиковий характер, особливого значення набуває підтримка фермерських господарств. Відповідно до ст. 4 Рег-

ламенту Європейського Союзу Європейського Парламенту й Ради Європи від 17.12.2013 р. № 1307/2013 щодо встановлення правил для прямих виплат фермерам згідно зі схемами підтримки як складника спільної аграрної політики та скасування Регламенту Ради № 637/2008 і Регламенту Ради № 73/2009, фермером є фізична чи юридична особа або група фізичних чи юридичних осіб, незалежно від правового становища, наданого такій групі і її членам за національним правом, які здійснюють сільськогосподарську діяльність. Як бачимо, з точки зору законодавства ЄС, форми ведення фермерського господарства також можуть бути різними.

Аналіз положень національного Закону України «Про фермерське господарство» свідчить, що існує чотири його форми:

I. Фермерське господарство створене одним громадянином України, без статусу юридичної особи. Для створення цієї форми фермерського господарства необхідна реєстрація громадянина як суб'єкта підприємницької діяльності.

II. Фермерське господарство створене кількома громадянами України, які є членами однієї сім'ї, без статусу юридичної особи. Таке господарство виділяється з-поміж інших форм фермерського господарства за ознакою «сімейності». В сімейному фермерському господарстві використовується лише праця членів однієї сім'ї. Для створення цієї форми фермерського господарства необхідна реєстрація громадянина як суб'єкта підприємницької діяльності.

III. Фермерське господарство, створене одним громадянином України і зареєстроване як юридична особа.

IV. Фермерське господарство, створене кількома громадянами України і зареєстроване як юридична особа.

Спільними ознаками всіх чотирьох форм ведення фермерського господарства є:

1. Фермерське господарство – це форма підприємницької діяльності. Така ознака вказана у ч. 1 ст. 1 Закону України «Про фермерське господарство». Згідно ст. 42 Господарського кодексу України метою здійснення підприємництва є досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Фермерське господарство завжди має на меті одержання прибутку. Про це

йдеться також у ч. 1 ст. 1 Закону України «Про фермерське господарство». Зокрема, у статті зазначено, що фермерське господарство виробляє товарну (не для власного споживання) сільськогосподарську продукцію, здійснює її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку. Вказане означає, що фермерське господарство є комерційним суб'єктом господарювання.

2. Фермерське господарство може бути створене одним громадянином України або кількома громадянами України. Вимога про громадянство обумовлена:

– обмеженнями Земельного кодексу України щодо надання земель сільськогосподарського призначення у власність іноземцям;

– заходами державної підтримки вітчизняних аграрних товаровиробників.

3. Усі чотири форми фермерського господарства створюються на основі установчих документів.

4. Фермерське господарство створюється родичами або членами однієї сім'ї. Згідно з ч. 3 ст. 3 Закону України «Про фермерське господарство» до членів сім'ї та родичів голови фермерського господарства відносяться дружина (чоловік), батьки, діти, баба, дід, прабаба, прадід, внуки, правнуки, мачуха, вітчим, падчерка, пасинок, рідні та двоюрідні брати та сестри, дядько, тітка, племінники як голови фермерського господарства, так і його дружини (її чоловіка), а також особи, які перебувають у родинних стосунках першого ступеня споріднення з усіма вищезазначеними членами сім'ї та родичами (батьки такої особи та батьки чоловіка або дружини, її чоловік або дружина, діти як такої особи, так і її чоловіка або дружини, у тому числі усиновлені ними діти).

Членство у сімейному фермерському господарстві є більш обмеженим. Членами сімейного фермерського господарства є лише особи, визначені у ст. 3 Сімейного кодексу України. Сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Подружжя вважається сім'єю і тоді, коли дружина та чоловік у зв'язку з навчанням, роботою, лікуванням,

необхідністю догляду за батьками, дітьми та з інших поважних причин не проживають спільно. Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає.

5. Трудові відносини у фермерському господарстві будь-якої форми базуються на основі праці його членів. Щодо можливої трудової участі найманих працівників, то діє обмеження, встановлене у ч. 1 ст. 27 Закону України «Про фермерське господарство»: у разі виробничої потреби фермерське господарство має право залучати до роботи в ньому інших громадян за трудовим договором (контрактом). Вказане обмеження, на наш погляд, не є суттєвим, оскільки необхідність виробничої потреби можна обґрунтувати завжди. На перший погляд, більш жорстким видається обмеження щодо можливості участі найманих працівників у сімейному фермерському господарстві. Відповідно до п. 4 ч. 5 статті 1 Закону України «Про фермерське господарство» залучення сімейним фермерським господарством інших громадян може здійснюватися виключно для виконання:

– сезонних робіт;

– окремих робіт, які безпосередньо пов'язані з діяльністю господарства і потребують спеціальних знань чи навичок.

Сезонними вважаються такі роботи, виконання яких залежить від природних і кліматичних умов, і які проводяться протягом певного періоду (сезону), що не перевищує 6 місяців. Правове регулювання сезонних робіт здійснюється Постановою Кабінету Міністрів України від 07.04.1998 р., яким затверджено Положення про порядок організації сезонних робіт. Список сезонних робіт і сезонних галузей затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 28.03.1998 р. [3, с. 55]. До сезонних робіт відноситься сільське господарство і галузі, що переробляють сільськогосподарську продукцію.

Що стосується окремих робіт, які безпосередньо пов'язані з діяльністю господарства і потребують спеціальних знань чи навичок, то до них можна віднести будь-які види робіт, кваліфікацій, посад. Тому вказане обмеження також не є суттєвим.

6. Створення і діяльність фермерського господарства будь-якої форми неможливі без земель-

ної ділянки. Згідно ст. 8 Закону України «Про фермерське господарство» фермерське господарство підлягає державній реєстрації у порядку, встановленому законом для державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, за умови набуття громадянином України або кількома громадянами України, які виявили бажання створити фермерське господарство, права власності або користування земельною ділянкою. З тлумачення вказаної норми випливає, що вона поширюється лише на фермерські господарства, які підлягають державній реєстрації. Вимога про набуття земельної ділянки сімейним фермерським господарством, як необхідний та перший етап у його створенні, випливає із тлумачення ч. 2 статті 8-1 Закону України «Про фермерське господарство»: договір про створення сімейного фермерського господарства укладається фізичною особою спільно з членами її сім'ї в письмовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню за місцем розташування майна і земельних ділянок фермерського господарства.

7. Оподаткування фермерських господарств здійснюється згідно з вимогами Податкового кодексу України. І фермерське господарство створене як юридична особа, і фермерське господарство, що діє на основі реєстрації особи фермера як суб'єкта підприємницької діяльності, належать до четвертої групи платників податків, які мають право застосовувати спрощену систему оподаткування. Згідно ст. 291.4 Податкового кодексу України фермерські господарства, які діють у формі юридичної особи, можуть користуватися спрощеною системою оподаткування, якщо частка їх сільськогосподарського виробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків. Фермерські господарства, які діють на основі реєстрації фізичної особи-підприємця можуть користуватися спрощеною системою оподаткування, за умови виконання сукупності таких вимог: здійснюють виключно вирощування, відгодовування сільськогосподарської продукції, збирання, вилов, переробку такої власновирощеної або відгодованої продукції та її продаж; провадять господарську діяльність (крім постачання) за місцем по-

даткової адреси; не використовують працю найманих осіб; членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім'ї; площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду у власності та/або користуванні членів фермерського господарства становить не менше двох гектарів, але не більше 20 гектарів.

Відмінностями щодо форм ведення фермерського господарства є наступні:

1. Різниця у порядку створення, формуванні статутного капіталу та управлінні фермерським господарством – юридичною особою, яке створюється одним громадянином, і фермерським господарством – юридичною особою, яке створюється двома і більше особами. Фермерське господарство, створене одним громадянином України і зареєстроване як юридична особа, з точки зору класифікації підприємств є унітарним. Характеризуючи унітарне приватне підприємство, А.В. Зеліско стверджує, що ознаки приватності та унітарності свідчать, що це мала би бути за своєю природою класична конструкція юридичної особи, заснованої на основі вільного ініціативного волевиявлення єдиного засновника (учасника) щодо її утворення шляхом передання у власність юридичної особи майнового вкладу засновника. Вказане стосується і фермерського господарства – юридичної особи, яке створене одним громадянином [4, с. 78-82].

Фермерське господарство, створене кількома громадянами України і зареєстроване як юридична особа, є корпоративним суб'єктом господарювання. З точки зору Р. Колосова для корпоративного підприємства характерні наступні ознаки: а) суб'єктний склад (дві або більше осіб); б) характер діяльності – виключна комерційна діяльність, яка має підприємницький характер; в) характер правовідносин між власниками, які наділені корпоративними правами, мають право брати участь в управлінні справами корпоративного підприємства та право отримання прибутку від його діяльності [5, с. 72-76]. Усі ці ознаки притаманні й фермерському господарству – юридичній особі, яке створюється кількома засновниками.

Незважаючи на вид фермерського господарства – юридичної особи (унітарне чи корпоративне) у законодавстві відсутні вимоги щодо розміру та порядку формування його статутного капіталу.

2. З точки зору податкового законодавства, від форми фермерського господарства залежить розмір земельної діяльності такого господарства. Максимальний розмір земельної ділянки сільськогосподарського призначення визначається п. 13 перехідних положень Земельного кодексу України і на сьогоднішній день становить 100 гектарів. Ця площа може бути збільшена у разі успадкування земельних ділянок за законом.

Згідно ст. 291.4 Податкового кодексу України однією з умов спрощеної системи оподаткування фермерського господарства, яке діє на основі реєстрації фізичної особи – підприємця, є площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду у власності та/або користуванні членів сімейного фермерського господарства. Площа сільськогосподарських угідь не може становити менше двох гектарів і більше 20 гектарів. Вимога податкового законодавства породжує запитання: чи може фермерське господарство бути створеним у формі сімейного фермерського господарства, якщо площа його сільськогосподарських угідь менша, ніж 2 гектари, або більша, ніж 20 гектарів? Згідно зі ст. 7 Закону України «Про фермерське господарство» надання земельних ділянок державної та комунальної власності у власність або користування для ведення фермерського господарства здійснюється в порядку, передбаченому Земельним кодексом України. Чинна редакція Земельного кодексу України не зазначає жодних особливостей передачі земельних ділянок сімейному фермерському господарству. Закон України «Про фермерське господарство» також не говорить про обмеження земельної правоздатності сімейних фермерських господарств. Отже, обмеження земельної площі на сьогодні є вимогою лише Податкового кодексу України і пов'язується виключно з оподаткуванням сімейних фермерських господарств. На наш погляд, така позиція законодавця потребує коригування. Уклавши договір із сімейним фермерським господарством, яке не має статусу юридичної особи і, відповідно, не має статутного капіталу, контрагент суттєво ризикує. Аналогічно можна говорити і про фіскальні ризики. Тому, на наш погляд, до Закону України «Про фермерське господарство» та Земельного кодексу

України слід внести норму про обмеження земельної площі сімейних фермерських господарств, які не мають статусу юридичної особи, 20 гектарами.

3. Від форми фермерського господарства залежать його установчі документи. Установчим документом для фермерського господарства – юридичної особи є статут. Статут фермерського господарства, як і іншого суб'єкта господарювання, повинен містити відомості про його найменування, мету і предмет діяльності, розмір і порядок утворення статутного капіталу та інших фондів, порядок розподілу прибутків і збитків, про органи управління і контролю, їх компетенцію, про умови реорганізації та ліквідації суб'єкта господарювання. Характеристика судової практики свідчить про необхідність внесення до статуту фермерського господарства питань про спадкування фермерського господарства та частки у майні фермерського господарства, збільшення або зменшення статутного капіталу господарства, порядок визначення розміру частки члена фермерського господарства для застосування при припиненні членства (при виході з господарства, при ліквідації господарства), можливість грошової компенсації майна, що було внесено до статутного капіталу фермерського господарства.

Установчим документом для сімейного фермерського господарства без надання статусу юридичної особи є договір. Установчим документом для сімейного фермерського господарства, створеного однією особою – суб'єктом підприємницької діяльності, є декларація. Незважаючи на те, що стаття 8-1 Закону України «Про фермерське господарство» не називає договір і декларацію засновницьким договором (меморандумом), за своєю суттю вони є такими. Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України № 177 від 05.04.2019 р. було затверджено типову форму договору (декларації) про створення сімейного фермерського господарства.

4. Від форми ведення фермерського господарства залежить його відповідальність. Якщо господарство зареєстроване, як юридична особа, воно несе відповідальність за своїми зобов'язаннями належним йому майном. Якщо фермерське господарство створюється у формі фізичної особи підприємця, фермер-підприємець відповідає за зобов'язаннями, пов'язаними з

підприємницькою діяльністю, усім своїм майном, крім майна, на яке згідно із законом не може бути звернено стягнення. Якщо фермер-підприємець перебуває у шлюбі, то він відповідає за зобов'язаннями, пов'язаними з підприємницькою діяльністю, усім своїм особистим майном і часткою у праві спільної сумісної власності подружжя, яке належатиме йому при поділі цього майна (стаття 52 Цивільного кодексу України). Порядок накладення стягнення на майно фізичної особи-підприємця врегульовано ст. 52 Закону України «Про виконавче провадження» [6, с. 30-36].

5. Заходи державної підтримки фермерських господарств не суттєво, але відрізняються в залежності від форми фермерського господарства. Згідно ч. 1 ст. 9 Закону України «Про фермерське господарство» фермерським господарствам надається допомога за рахунок державного і місцевого бюджетів, у тому числі через Український державний фонд підтримки фермерських господарств. Законом України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» визначено дві бюджетні програми, які безпосередньо направлені на підтримку розвитку фермерських господарств «Надання кредитів фермерським господарствам» та «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств». Механізм надання підтримки регулюється Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 р. № 106. Згідно з положеннями Порядку підтримка з державного бюджету надається як фермерським господарствам – юридичним особам, так і сімейним фермерським господарствам, створеним без набуття статусу юридичної особи. Однак, сімейні фермерські господарства мають додаткові заходи підтримки згідно зі ст. 13-1 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України». Вказаним Законом встановлений механізм доплати на користь застрахованих осіб – членів/голови сімейного фермерського господарства єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Висновки. Аналіз законодавчо визначених на сьогодні в Україні форм ведення фермерського господарства дозволяє стверджувати, що фермерське господарство може існувати у двох *основних* формах: як юридична особа і на основі реєстрації фізичної особи-підприємця. Фермерське господарство, як юридична особа, може бути створене як унітарний суб'єкт господарювання або як корпоративний суб'єкт господарювання. Фермерське господарство, що діє на основі реєстрації фізичної особи-підприємця, може бути індивідуальним господарством однієї особи або колективним господарством, у якому працюють виключно члени однієї сім'ї. Приймаючи рішення про створення фермерського господарства у тій або іншій формі, необхідно усвідомлювати різницю у порядку створення та управління фермерським господарством, відмінності в земельній правосуб'єктності, оподаткуванні та заходах державної підтримки.

Література

1. Логуш Л. В. Фермерство в США: правові аспекти (досвід для України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06; Львівський державний університет імені Івана Франка. Львів, 1997. 24 с. <https://doi.org/10.31108/1.2017.5.9.10>
2. Устюкова В.В. Крестьянское хозяйство. Москва: Знание, 1992. 64 с.
3. Трудове право: навч. посіб. / Н. П. Долгих, В. П. Марущак. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. 252 с.
4. Зеліско А. В. Унітарне приватне підприємство в якості підприємницької юридичної особи приватного права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Вип. 42. 2017. С. 78-82. [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2017.2\(50\).107-116](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2017.2(50).107-116)
5. Колосов Р. Корпоративне підприємство: поняття, ознаки та місце серед інших юридичних осіб. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 9. С. 72-76.
6. Коваленко Т. Новели аграрного законодавства про фермерські господарства: позитивні та негативні аспекти. *Юридична Україна*. 2016. № 7-8. С. 30-36.

References

1. Logush L. V. Fermerstvo v SShA: pravovi aspekty (dosvid dlja Ukrai'ny): avtoref. dys. ... kand.

juryd. nauk: 12.00.06; L'vivs'kyj derzhavnyj universytet imeni Ivana Franka. L'viv, 1997. 24 s.

2. Ustjukova V. V. Krest'janskoe hozjajstvo. Moskva: Znanie, 1992. 64 s.

3. Trudove pravo: navch. posib. / N. P. Dolgih, V. P. Marushhak. Odesa: ORIDU NADU, 2011. 252 s.

4. Zelisko A. V. Unitarne pryvatne pidpryjemstvo v jakosti pidpryjemnyč'koi' jurydyčnoj' osoby pryvatnogo prava. *Naukovyj visnyk Uzhgo-*

rods'kogo nacional'nogo universytetu. Serija Pravo. Vyp. 42. 2017. S. 78-82.

5. Kolosov R. Korporatyvne pidpryjemstvo: ponjattja, oznaky ta misce sered inshyh jurydychnyh osib. *Pidpryjemnyctvo, gospodarstvo i pravo.* 2017. № 9. S. 72-76.

6. Kovalenko T. Novely agrarnogo zakonodavstva pro fermers'ki gospodarstva: pozytyvni ta negatyvni aspekty. *Jurydychna Ukrai'na.* 2016. № 7-8. S. 30-36.

A. Barabash

LEGAL FORM OF THE FARMING

Chernihiv National Technological University
Shevchenko str., 95, 14035, Chernihiv, Ukraine
E-mail: alla.barabash.73@gmail.com

Purpose: the article explores common features and differences of forms of farming, which are defined by the current legislation of Ukraine. **Research methods:** a comparative legal and analytical-synthetic method was used. **Results:** the opinion is expressed that the farms, despite their form, have the following features: 1) the form of business activity; 2) a commercial entity; 3) can be created exclusively by a citizen of Ukraine or citizens of Ukraine; 4) the basis of the farm is the work of relatives or members of the same family; 5) availability of land; 6) belongs to the fourth group of taxpayers who have the right to apply a simplified system of taxation. The analysis of the current legislation shows that the farming in Ukraine can exist in two main forms: as a legal entity and on the basis of registration of a natural person - entrepreneur. Farming as a legal entity can be created as a unitary entity or as a corporate entity.

Regardless of the type of farm - legal entity (unitary or corporate) in the legislation there are no requirements regarding the size and the order of formation of its authorized capital.

A farm that operates on the basis of an individual's registration - an entrepreneur can be an individual farm of one person or a collective farm where only the members of the same family (family farm) work.

When deciding whether to set up a farm in one form or another, you need to be aware of the difference in order of creation and management of the farm, the differences in land ownership, taxation and government support.

The provisions of the current legislation governing the creation and operation of various forms of farming require clarification in terms of regulating the land capacity of family farms. The author proposes to amend the Law of Ukraine «On Farming» and the Land Code of Ukraine on limiting the land area of family farms that do not have the status of a legal entity, 20 hectares.

Keywords: farming; family farming; unitary entity; corporate entity; order of creation; order of management; taxing; land size.